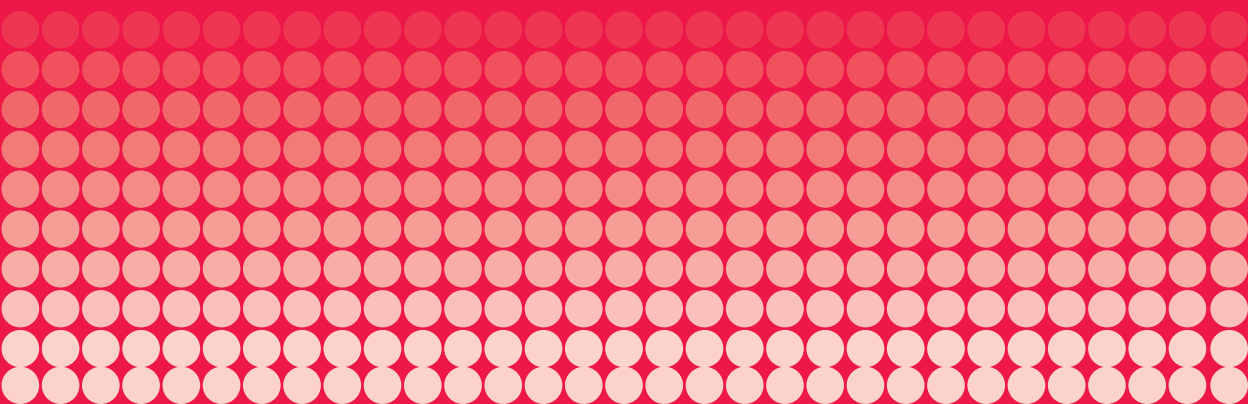

ЩОРІЧНИК СІПРІ 2026

Озброєння,
роззброєння та
міжнародна
безпека

Резюме

СТОКГОЛЬМСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕННЯ МИРУ

СІПРІ – незалежний міжнародний інститут, який досліджує питання конфліктів, озброєнь, контролю над озброєннями та роззброєння. З моменту заснування у 1966 р. СІПРІ надає політикам, дослідникам, ЗМІ та зацікавленій громадськості дані, їх аналіз і рекомендації на основі відкритих джерел.

ЩОРІЧНИК СІПРІ

Щорічник СІПРІ 2026 містить узагальнені оригінальні дані у таких сферах, як світові військові витрати, міжнародні поставки озброєнь, виробництво зброї, ядерні сили, збройні конфлікти та багатосторонні миротворчі операції, з найсучаснішим аналізом важливих аспектів контролю озброєнь, миру та міжнародної безпеки.

Ця брошура містить скорочений зміст *Щорічника СІПРІ 2026* зі зразками його даних та аналізу.

ЗМІСТ

Частина I. Міжнародна безпека та збройні конфлікти у 2025 р.

1. Роздуми про виклики системних порушень та майбутнє досліджень миру	1
2. Глобальні тенденції збройних конфліктів	2
3. Динаміка регіональної безпеки й конфліктів	3
4. Мирні процеси та багатосторонні миротворчі операції	4

Частина II. Військові витрати та озброєння у 2025 р.

5. Військові витрати	6
6. Виробництво зброї та військові послуги	7
7. Міжнародні поставки озброєнь	8
8. Світові ядерні сили	10
9. Розповсюдження та використання ракет і ударних безпілотних літальних апаратів	12

Частина III. Нерозповсюдження, контроль над озброєннями та роззброєння у 2025 р.

10. Ядерне роззброєння, контроль озброєнь, нерозповсюдження та безпека	13
11. Хімічна зброя та загрози безпеці	14
12. Біологічна зброя та загрози здоров'ю	15
13. Контроль звичайних озброєнь і регламентація “негуманної” зброї	16
14. Штучний інтелект і міжнародний мир та безпека	17
15. Кібернетичні та цифрові технології: тенденції, інциденти та управління	18
16. Регламентація безпеки в космосі	19
17. Контроль над торгівлею товарами подвійного використання та зброєю	20
Додатки	22

Переклад з англійської

Українське видання *Щорічника СІПРІ 2026* (резюме) підготовлене спільно Стокгольмським міжнародним інститутом дослідження миру та Центром Разумкова (Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова)

Це переклад оригінальної англійської публікації, тому можуть бути певні відмінності від оригіналу. У разі розбіжностей переважну силу має англійська версія.

1. РОЗДУМИ ПРО ВИКЛИКИ СИСТЕМНИХ ПОРУШЕНЬ ТА МАЙБУТНЄ ДОСЛІДЖЕНЬ МИРУ

КАРІМ ХАГГАГ, ДИРЕКТОР СІПРІ

Це видання *Щорічника СІПРІ* збігається з 60-річчям заснування Інституту. Після шести десятиліть бурхливих змін, нова епоха системних потрясінь у глобальній безпеці ставить нові дослідницькі виклики. Тепер ми маємо вирішити низку надзвичайно складних завдань, включно з розумінням джерел нинішніх потрясінь, пом'якшенням зростаючої геополітичної та людської невпевненості, спричиненої цим станом, і пошуком альтернатив для побудови нових засад миру, стабільності й безпеки.

Нова стратегічна ситуація

В останнє десятиліття стратегічне середовище докорінно змінилося. Визначальною рисою нинішньої фази суперництва великих держав стали два головні чинники: повернення широкомасштабної міждержавної війни між технологічно розвиненими державами та розмивання системи союзів США. Російська анексія Криму та вторгнення в Україну призвели до нового розколу між Сходом і Заходом у Європі та краху надій на інтеграцію Росії в європейську систему безпеки після Холодної війни. Водночас підйом Китаю та загострення його суперництва зі США змінили глобальний баланс сил. Крім того, зазнали ерозії три підвалини глобального ядерного порядку: зруйнована система контролю над стратегічними ядерними озброєннями; випробувань зазнає глобальний режим нерозповсюдження; і падає довіра до зобов'язань США зі стримування. Ерозію цих підвалин посилюють поява руйнівних

військових технологій і силова конкуренція між великими державами.

Загострення загроз безпеці людини

За останні два десятиліття відбувся поступовий перехід від ліберальної парадигми миротворчості, яка раніше домінувала у спробах врегулювання конфліктів, до більш активного силового підходу. Саме такою була американська “мирна дипломатія” за другої каденції Президента Д. Трампа у 2025 р. Послаблення багатосторонніх миротворчих структур, підрив різного роду обмежень на застосування сили та пов'язане з цим зростання загроз безпеці людини внаслідок конфліктів створили цілу низку взаємопов'язаних криз.

Нова проблематика досліджень миру

Проблематика майбутніх досліджень миру має зосередитись на чотирьох широких темах: стабілізація суперництва великих держав; розробка нових систем контролю озброєнь, пристосованих до нових технологій та геополітичного поділу; розуміння та усунення чинників небезпеки для людей під час конфліктів; передбачення наслідків майбутніх сфер військової боротьби та нових військових технологій.

Під час дослідження миру необхідно уникати обмежень: звуження завдань національної безпеки, захоплення суто військовими дослідженнями або нехтування безпекою людини заради виключно “жорсткої безпеки”. Дослідження миру треба зберегти як незалежну, цілісну галузь, метою якої є не лише вивчення конфліктів, а й допомога в стабілізації відносин між суперниками і, зрештою, підтримка більш міцних форм миру. ●

2. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

У 2025 р. глобальна картина збройних конфліктів зберегла риси 2024 р., з тривалим широкомасштабним насильством у багатьох регіонах. Кількість країн, де відбувалися збройні конфлікти, дещо зменшилася – з 50 держав у 2024 р. до 49 у 2025 р. Конфлікти в цих державах переважно залишалися внутрішніми – за участю сил уряду та недержавних збройних угруповань, – а не проти іншої держави. Однак кількість міждержавних збройних конфліктів зросла удвічі, з трьох у 2024 р. до шести у 2025 р., за участю щонайменше 13 держав: Афганістан проти Пакистану; Камбоджа проти Таїланду; Індія проти Пакистану; Іран проти Ізраїлю та США; Росія та Північна Корея проти України; та Демократична Республіка Конго проти Руанди. Війна в Газі певною мірою потрапила до сірої зони, оскільки її можна класифікувати як частину ширшого палестинського конфлікту між державою (Ізраїлем) та суб’єктом, що прагне державності.

Загальна оціночна кількість загиблих унаслідок конфліктів дещо зменшилась (на 4,2%) з 249 000 у 2024 р. до 238 000 у 2025 р., але все одно була вищою, ніж у будь-який інший рік у 2018-2025 рр. (період, за який є узгоджені дані). У 2025 р. відбувалося п’ять великих збройних конфліктів (у кожному з яких загинуло понад 10 000 осіб), на один більше, ніж у 2024 р. Кількість конфліктів високої інтенсивності (у яких загинуло від 1 000 до 9 999 осіб) зменшилася з 23 у 2024 р. до 20 у 2025 р.

Високоточна зброя, наведення за допомогою штучного інтелекту, автономні системи озброєнь, рої безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та кібероперації зараз регулярно використовуються у збройних конфліктах, що викликає багато етичних і правових питань, особливо стосовно людського нагляду. Порушення

ВЕЛИКІ ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ТА ОЦІНОЧНА КІЛЬКІСТЬ ЗАГИБЛИХ УНАСЛІДОК КОНФЛІКТУ, 2025 р.		
Місце	Оціночна кількість загиблих унаслідок конфлікту	
	2025	Зміни (%), 2024-2025
Україна	78 350 ^a	6
Судан	18 447	11
Ізраїль-Палестина	16 933	-44
М’янма	15 468	-23
Нігерія	12 096	22

Примітка: На основі Проекту збору даних про місця і події збройних конфліктів (*Armed Conflict Location and Event Data, ACLED*). Інші загальнодоступні джерела в деяких випадках подають вищі показники смертності. Великі збройні конфлікти – це ті, у яких загинуло понад 10 000 осіб.

^a Оціночна кількість загиблих в Україні включає росіян та північнокорейців, які там воювали (на території РФ – *ред.*). За даними *ACLED*, у 2025 р. в Росії було ще 1 856 загиблих унаслідок конфлікту.

міжнародного гуманітарного права зростають, а повідомлення про вербування до війська дітей, сексуальне насильство, тактику голоду та напади на медичні служби свідчать про тривожне зростання заборонених методів ведення війни. Примусове переміщення теж залишається масштабною гуманітарною проблемою. Станом на середину 2025 р. було переміщено близько 117,3 млн осіб, що говорить про людську ціну конфліктів.

Глобальні тенденції збройних конфліктів, що спостерігались у 2025 р., свідчать про те, що норма неприпустимості завоювання території знає серйозних випробувань, а анексії та окупації в Україні, на Близькому Сході, у Південно-Китайському морі та інших місцях ставлять під сумнів основоположний після Другої світової війни принцип, що території не можна захоплювати силою. Якщо не зупинити це, ерозія заборони на застосування сили поверне геополітику до чистого змагання військової сили. ●

3. ДИНАМІКА РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ Й КОНФЛІКТІВ

Динаміка регіональної безпеки та конфліктів визначається складним поєднанням загроз і викликів безпеці держав і людини.

У 2025 р. в усіх регіонах світу спостерігалася тенденція до ескалації збройних конфліктів, суперництва великих держав, руйнування світового порядку та небезпек, зумовлених зміною клімату.

Америка

Ключові тенденції у сфері безпеки людини та держав в Америці у 2025 р. включали спробу США відновити регіональну гегемонію на тлі суперництва з Китаєм у регіоні. Це принесло посилення економічного та політичного тиску на країни Америки та військову інтервенцію у Венесуелі. Ще однією помітною тенденцією була незгода злочинних угруповань з монополією держави на насильство та контроль над територією в кількох країнах регіону.

Азія та Океанія

У 2025 р. складна картина безпеки в Азії та Океанії й надалі характеризувалася загостренням стратегічного суперництва між Китаєм і США. Інші регіональні тенденції включали постійну гонку озброєнь у багатьох державах та поширену внутрішню нестабільність, що часто веде до ерозії демократії або політичних криз. Кілька критичних гарячих точок у регіоні могли перерости у великі міждержавні збройні конфлікти; зокрема у травні 2025 р. спалахнула дуже серйозна військова криза між Індією та Пакистаном.

Європа

Картину безпеки в Європі у 2025 р. формувала насамперед тривала російсько-українська війна, через яку

в цьому регіоні було найбільше смертей унаслідок конфлікту. Війна змусила багато європейських держав робити ставку на жорстку силу, що призвело до різкого збільшення військових витрат, а також посилила політичний поділ і суперництво великих держав.

Близький Схід і Північна Африка

Близький Схід і Північна Африка – вкрай нестабільний регіон. У 2025 р. тут перебувала приблизно п'ята частина вимушено переміщених осіб у всьому світі, відчувалась гостра нестача продовольства й води. Хоча офіційне припинення вогню, яке набуло чинності в жовтні, зупинило масштабний військовий наступ у війні в Газі, тривали часті та серйозні порушення. Війна призвела до серйозних порушень міжнародного права та гуманітарної катастрофи, коли 90% населення Газі було переміщено, а кількість загиблих палестинців, за повідомленнями, на кінець 2025 р. перевищила 71 000. Суперництво між Іраном та Ізраїлем і між Саудівською Аравією та Об'єднаними Арабськими Еміратами теж підживлювало регіональну нестабільність і збройні конфлікти протягом року.

Субекваторіальна Африка

Субекваторіальна Африка залишається складним вузлом взаємопов'язаних проблем безпеки людини та держави. До них належать крайня бідність, збройні конфлікти, терористичні загрози, вразливість до зміни клімату, погане врядування та гостре геополітичне суперництво держав з-поза меж регіону, які борються за вплив та ресурси. У 2025 р. Субекваторіальна Африка дала понад 45% усіх внутрішньо переміщених осіб у світі, і, за оцінками, 167 млн африканців відчували гостру продовольчу небезпеку, що є рекордним показником. ●

4. МИРНІ ПРОЦЕСИ ТА БАГАТОСТОРОННІ МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ

У 2025 р. мирні процеси стали більш фрагментованими, активними та силовими. Менше уваги приділялося всебічним домовленостям за участю всіх сторін, а більше – швидким угодам, припиненню вогню та переговорам за ініціативи лідерів. Такий підхід допоміг досягти деяких загальних домовленостей, але вони часто були нетривкими, сумнівними та неповними, у яких економічні та стратегічні інтереси домінували над довгостроковим примиренням.

Зростаюче геополітичне суперництво суттєво вплинуло на багатосторонні миротворчі операції в останні роки. США більше не бажають підтримувати багатосторонню систему і в 2025 р. вийшли з ряду установ Організації Об'єднаних Націй, позбавивши їх фінансування та поставивши під сумнів їхню ефективність. Китай і Європейський Союз не бажають або не можуть замінити США в цій ролі. В таких умовах загальної

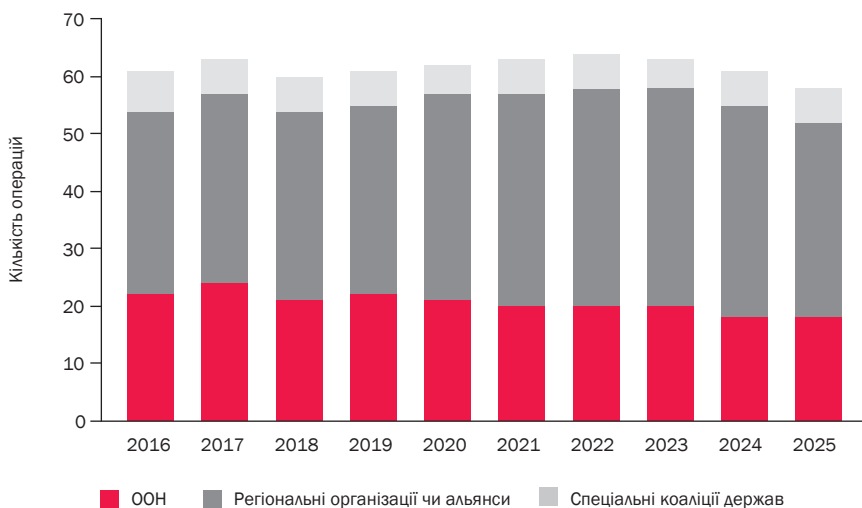
бездіяльності середні держави, включно з Бразилією, Катаром, Саудівською Аравією, Туреччиною та Об'єднаними Арабськими Еміратами, отримали більший простір для маневру, намагаючись замінити або доповнити багатосторонні системи безпеки й активно просуваючи при цьому свої національні інтереси.

Мирні процеси у 2025 р.

У 2025 р. відбулися певні прориви та домовленості в кількох великих або тривалих конфліктах, зокрема, між Вірменією та Азербайджаном, Демократичною Республікою Конго та Руандою, Киргизстаном та Таджикистаном, а також у війні в Газі. Однак недоліки їх виконання та відновлення насильства залишаються серйозними ризиками.

У 2025 р. Рада Безпеки ООН схвалила створення запропонованої Президентом США Д. Трампом Ради миру, як нового міжнародного перехідного органу для нагляду за управлінням у Газі. Однак установчий статут Ради містить набагато амбітніші цілі, які потенційно конкурують з цілями ООН.

БАГАТОСТОРОННІ МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ ЗА ЇХ ОРГАНІЗАТОРАМИ, 2016-2025 рр.

**КІЛЬКІСТЬ МІЖНАРОДНОГО ПЕРСОНАЛУ БАГАТОСТОРОННІХ
МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА РЕГІОНАМИ, 2016-2025 рр.**

	Субекваторіальна Африка	Близький Схід і Північна Африка	Європа	Америка	Азія та Океанія
2016	110 181	14 351	8 832	5 464	13 975
2017	107 189	14 949	8 649	1 606	15 467
2018	103 528	14 408	8 126	1 433	17 296
2019	97 519	15 082	7 819	275	17 086
2020	94 201	14 615	8 063	304	9 941
2021	88 823	14 289	8 108	301	337
2022	92 594	14 206	7 567	306	311
2023	76 372	14 283	9 215	377	321
2024	69 913	14 498	8 898	828	314
2025	55 229	12 005	9 755	1 336	308

Багатосторонні миротворчі операції

Багатосторонні миротворчі операції у 2025 р. стикалися з політичними та фінансовими обмеженнями, а також з послабленням консенсусу та ліквідацією місій, що вказує на складні перспективи традиційної миротворчості. У 2025 р. тривало 58 миротворчих операцій, що на три менше, ніж попереднього року, і їхня кількість вперше з 2016 р. впала нижче 60. Дві з них розпочалися у 2025 р.: Місія Африканського Союзу (АС) з підтримки та стабілізації в Сомалі (*African Union Support and Stabilization Mission in Somalia, AUSSOM*), яка замінила Перехідну місію АС у Сомалі (*ATMIS*); та Сили по боротьбі з бандитизмом (*Gang Suppression Force, GSF*) у Гаїті. Чотири операції завершилися протягом року: Багатонаціональна місія з підтримки безпеки у Гаїті (*Multinational Security Support Mission in Haiti, MSS*); Особистий представник головуючого ОБСЄ з врегулювання конфлікту на Мінській конференції (*PRCIO*); Місія Південноафриканського співтовариства розвитку у Демократичній Республіці Конго (*Southern African Development Community (SADC) Mission in the Democratic Republic of Congo,*

SAMIDRC); та Місія допомоги ООН в Іраку (*UN Assistance Mission in Iraq, UNAMI*).

Кількість персоналу, розгорнутого у складі багатосторонніх миротворчих операцій у світі, за останнє десятиліття скоротилася майже на 49%, з 152 803 у грудні 2016 р. до 78 633 у грудні 2025 р. Загальне зменшення чисельності персоналу на 15 818 осіб у 2025 р., порівняно з минулим роком, можна пояснити насамперед скороченням у Субекваторіальній Африці, де була залучена більшість персоналу миротворчих операцій.

За останні десять років миротворчий бюджет ООН скоротився (у номінальних цифрах) з приблизно \$7,9 млрд до трохи менше \$5,4 млрд, але вона залишалась основною організацією, яка проводила багатосторонні миротворчі операції у 2025 р. На неї припадало 18 операцій і 67% усього задіяного персоналу станом на грудень 2025 р. Проте більшість миротворчих операцій проводили регіональні організації або альянси, які провели 34 багатосторонні миротворчі операції у 2025 р. (на три менше, ніж у 2024 р.). Спеціальні коаліції держав у 2025 р. провели шість багатосторонніх миротворчих операцій, так само, як і 2024 р. ●

5. ВІЙСЬКОВІ ВИТРАТИ

Оціночні світові військові витрати у 2025 р. зростали 11-й рік поспіль, сягнувши \$2,9 трлн, або 2,5% світового валового внутрішнього продукту (ВВП), внаслідок чого світові витрати досягли найвищого рівня, зафіксованого СІПРІ. Повільніші темпи зростання у 2025 р. (+2,9% у реальному вираженні порівняно з +9,7% у 2024 р.) значною мірою стали наслідком зміни політики США – скорочення їх витрат на військову допомогу. Решта країн здебільшого продовжувала швидко нарощувати військові витрати.

У 2025 р. загальнорегіональні військові витрати зросли в Африці (+8,5%, до \$58,2 млрд), Азії та Океанії (+8,1%, до 681 млрд) і Європі (+14%, до \$864 млрд), але знизилися в Америці (-6,6%, до \$1 065 млрд) і залишилися практично незмінними на Близькому Сході (\$218 млрд). У 2016-2025 рр. витрати зросли в усіх регіонах. Середній військовий тягар у Європі продовжував зростати, з 2,8% у 2024 р. до 3,2% у 2025 р., що більш ніж удвічі перевищує рівень 2016 р.

США, як і раніше, витрачали на військо найбільше у світі; їхні витрати у розмірі \$954 млрд у 2025 р. (на 7,5% менше, ніж у 2024 р.) склали 33% загальносвітових. На Китай, який займав друге місце за військовими витратами (\$336 млрд), припадало 12% загальносвітових витрат, а на Росію, яка була третьою (\$190 млрд) – 6,6%.

Разом на 15 держав-лідерів за військовими витратами припадало 80% світових військових витрат у 2025 р. (\$2 304 млрд). Багато з цих 15 держав у 2025 р. були залучені, прямо чи опосередковано, у війнах в Газі та Україні, включно з Ізраїлем, Росією та Україною, а також США та кількома іншими членами Організації Північноатлантичного Договору (НАТО).

15 КРАЇН З НАЙБІЛЬШИМИ ВІЙСЬКОВИМИ ВИТРАТАМИ у 2025 р.

	Витрати (\$ млрд)	Зміни (%), 2024-2025
1. США	954	-7,5
2. Китай	[336]	7,4
3. Росія	[190]	5,9
4. Німеччина	114	24
5. Індія	92,1	8,9
6. Велика Британія	89,0	-2,0
7. Україна	[84,1]	20
8. Саудівська Аравія	[83,2]	1,4
9. Франція	68,0	1,5
10. Японія	62,2	9,7
11. Ізраїль	48,3	-4,9
12. Італія	48,1	20
13. Південна Корея	47,8	2,6
14. Польща	46,8	23
15. Іспанія	40,2	50
Разом перші 15	2 304	..
Світ	2 887	2,9

.. – даних немає або не застосовується;

[] – оцінка.

Примітка: Цифри витрат наведено в млрд доларів США за поточними цінами (2025 р.) та обмінним курсом. Зміни наведено в реальному вираженні, на основі постійних цін (2024 р.), у доларах США.

З військовими витратами, еквівалентними 40% ВВП, Україна залишалася країною з найбільшим військовим тягарем у світі у 2025 р. Військовий тягар Росії у 2025 р. становив 7,5%.

У червні 2025 р. члени НАТО домовилися про новий орієнтир військових витрат у розмірі 5,0% ВВП, якого має бути досягнуто до 2035 р., що значно перевищує попередню планку у 2,0%, узгоджену у 2014 р. У вересні 2025 р. Генеральний секретар ООН А. Гутерреш виступив із важливою доповіддю “Безпека, яка нам потрібна”, закликавши перерозподілити військові витрати на користь сталого розвитку. ●

6. ВИРОБНИЦТВО ЗБРОЇ ТА ВІЙСЬКОВІ ПОСЛУГИ

Top 100 СІПРІ

Сукупний дохід від продажу озброєнь 100 найбільших компаній-виробників зброї та постачальників військових послуг (Top 100 СІПРІ) у 2024 р. (останній рік, за який є дані) становив \$679 млрд. Це на 5,9% більше, ніж у 2023 р. Збільшення відображає попит на військову техніку та послуги, зумовлений гострими глобальними проблемами безпеки, триваючими конфліктами та зростанням військових бюджетів. 77 компаній з Top 100 збільшили доходи від продажу озброєнь у 2024 р., 42 з них – більше ніж на 10%. Враховуючи збереження попиту та портфелі замовлень компаній, імовірно, в найближчі роки у світі відбудеться подальше зростання доходів від продажу озброєнь.

США і надалі домінують в рейтингу, маючи 39 компаній у Top 100 за 2024 р. із сукупним доходом від продажу зброї у розмірі \$334 млрд (на 3,8% більше, ніж у 2023 р.). Китай посів друге місце з вісьмома компаніями з сукупним доходом від продажу зброї у \$88,3 млрд (на 10% менше, ніж у 2023 р.). Через брак даних лише дві російські компанії потрапили до Top 100 за 2024 р. Їхній сукупний дохід від продажу зброї у розмірі \$31,2 млрд був на 23% вищим, ніж у 2023 р.

Використання ланцюгів постачання як зброї

Можливості промисловості задовольняти зростаючий попит на сучасні озброєння стимулюються тими ж геополітичними проблемами, які стимулюють цей попит. Глобалізація принесла із собою складні міжнародні ланцюги поставок та дешевші критично важливі матеріали й компоненти. Глобальні ланцюги поставок можуть максимізувати економічну ефективність,

10 НАЙБІЛЬШИХ КОМПАНІЙ-ВИРОБНИКІВ ЗБРОЇ І ПОСТАЧАЛЬНИКІВ ВІЙСЬКОВИХ ПОСЛУГ У СВІТІ ЗА ДОХОДАМИ ВІД ЗБРОЇ, 2024 р.

Компанія	Країна	Надходження від зброї (\$ млн)
1. Lockheed Martin	США	64 650
2. RTX	США	43 600
3. Northrop Grumman	США	37 850
4. BAE Systems	Велика Британія	33 790
5. General Dynamics	США	33 630
6. Boeing	США	30 550
7. Rosmex	Росія	27 120
8. AVIC	Китай	20 320
9. CETC	Китай	18 920
10. L3Harris Technologies	США	16 210

Примітка: Надходження від зброї наведені в млн доларів США за постійними (2024 р.) цінами та обмінним курсом. Країна означає державу, в якій зареєстроване володіння та управління компанією, тобто місцезнаходження штаб-квартири компанії.

але також можуть створювати “вузькі місця”. Наприклад, з 2020 р. Китай постійно скорочує експорт критично важливих матеріалів, і кілька найбільших світових збройових компаній назвали такі обмеження основним ризиком для своєї діяльності.

Щоб мінімізувати залежність від існуючих джерел, держави та компанії намагаються диверсифікувати постачальників, реалізуючи стратегії перебудови глобальних ланцюгів поставок для підвищення стійкості, зниження ризиків та узгодження з політичними чи економічними союзниками. Але збільшення автаркії – довгострокове завдання, а неможливість використати ефект масштабу означає дорожчу зброю та зниження купівельної спроможності військових бюджетів. ●

7. МІЖНАРОДНІ ПОСТАВКИ ОЗБРОЄНЬ

Обсяг міжнародних поставок основних систем озброєнь за п'ятирічний період 2016-2025 рр. був найвищим з часів Холодної війни, збільшившись на 9,2% порівняно з 2016-2020 рр. Існують вагомі ознаки зростання попиту на основні системи озброєнь, що, імовірно, призведе до подальшого збільшення світових потоків зброї в найближчі роки.

Конфлікти, напруженість та поставки зброї

Збройні конфлікти і геополітична напруженість є основними чинниками закупівлі зброї багатьма державами. Більшість головних одержувачів основних систем озброєнь у світі в 2016-2025 рр. використовували імпортовану зброю у військових діях у цей період. Країни-експортери зброї часто прямо чи опосередковано долучені до конфліктів чи напруженості, які стимулюють попит у країнах-імпортерах, що частково пояснює,

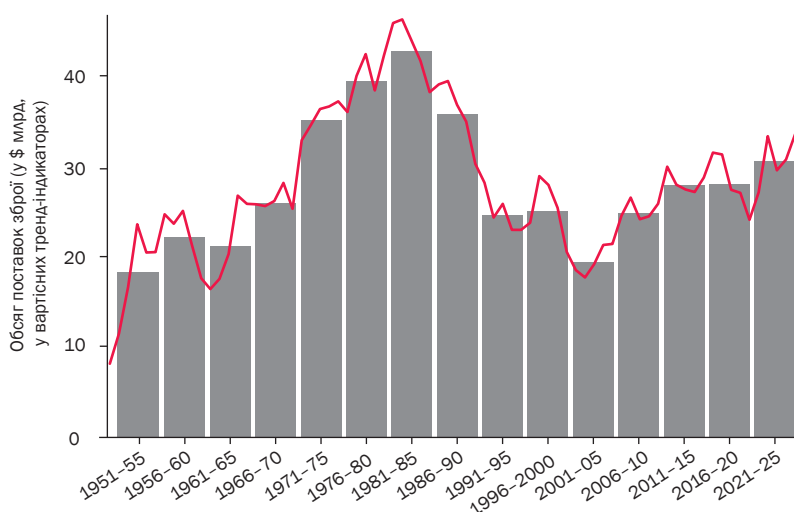
чому вони готові постачати зброю, навіть коли це нібито суперечить заявленій ними політиці експорту зброї.

У 2016-2025 рр. Ізраїль воював на багатьох фронтах після масштабного військового наступу в Газі, розпочатого в жовтні 2023 р. Весь цей період Ізраїль продовжував отримувати основні системи озброєнь від країн-постачальників, незважаючи на зростаючу стурбованість у деяких державах високою смертністю серед цивільного населення Газі та порушенням Ізраїлем міжнародного права. США були найбільшим постачальником до Ізраїлю у 2016-2025 рр. (на них припадало 68% ізраїльського імпорту зброї), далі йшла Німеччина (31%).

Постачальники основних систем озброєнь

СППРІ рахує 66 держав-постачальників основних систем озброєнь у 2016-2025 рр., але більшість із них експортували небагато. На 25 головних постачальників припадало 98% загального обсягу експорту, а на першу п'ятірку – США, Францію, Росію, Німеччину та Китай – 70%.

ТЕНДЕНЦІЯ ПОСТАВОК ОСНОВНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄНЬ, 1950-2025 рр.

Примітка: На гістограмі показано середньорічний обсяг поставок зброї за 5-річні періоди, а на лінійній діаграмі – річні загальні показники з 1950 р.

ГОЛОВНІ ПОСТАЧАЛЬНИКИ ТА ОДЕРЖУВАЧІ ОСНОВНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄНЬ, 2016-2025 рр.

Експортер	Частка у світовому експорті (%)	Імпорттер	Частка у світовому імпорті (%)
1 США	42	1 Україна	9,7
2 Франція	9,8	2 Індія	8,2
3 Росія	6,8	3 Саудівська Аравія	6,8
4 Німеччина	5,7	4 Катар	6,4
5 Китай	5,6	5 Пакистан	4,2
6 Італія	5,1	6 Японія	3,9
7 Ізраїль	4,4	7 Польща	3,6
8 Велика Британія	3,4	8 США	2,9
9 Південна Корея	3,0	9 Кувейт	2,8
10 Іспанія	2,3	10 Австралія	2,8

Експорт зброї зі США з 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр. виріс на 27%, а їхня частка у світовому експорті зброї зросла з 36% до 42%. Відомі плани майбутніх поставок переконливо вказують на те, що США залишаться найбільшим експортером зброї у світі, що викликає побоювання залежності у деяких з їхніх основних покупців та союзників. Натомість експорт зброї з Росії з 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр. скоротився більш ніж удвічі (-64%), залишивши її частку в 6,8%, що значно менше за будь-який попередній п'ятирічний період в її історії або за будь-який попередній п'ятирічний період з 1950 р. для її попередника – Радянського Союзу.

Сумарний експорт зброї 27 нинішніх країн-учасниць Європейського Союзу з 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр. виріс на 36%. На них припадало 28% загальносвітового експорту зброї у 2016-2025 рр., що становило дві третини експорту зброї США за той самий період, але в чотири рази перевищувало обсяг експорту з Росії та в п'ять разів – з Китаю. Експорт зброї з Франції з 2016-2020 рр. по

ІМПОРТ ОСНОВНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄНЬ ЗА РЕГІОНАМИ

Регіон-одержувач	Частка у світі (%), 2016-2025 рр.	Зміна (%) обсягів імпорту з 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр.
Африка	4,3	-41
Америка	5,6	-12
Азія та Океанія	31	-20
Європа	33	210
Близький Схід	26	-13

2016-2025 рр. виріс на 21% і склав 9,8% від загальносвітового обсягу, а експорт зброї з Німеччини збільшився на 15%, що дало їй частку в 5,7%.

Одержувачі основних систем озброєнь

СППРІ рахує 162 країни одержувачами основних систем озброєнь у 2016-2025 рр. П'ятьма найбільшими одержувачами стали Україна, Індія, Саудівська Аравія, Катар і Пакистан, на які разом припало 35% загального обсягу імпорту зброї за цей період. Імпорт зброї Україною в 2016-2025 рр. зріс приблизно в 100 разів, порівняно з 2016-2020 рр., і вона стала найбільшим у світі одержувачем зброї – щонайменше 36 держав постачали їх основні системи озброєнь, переважно як допомогу. Імпорт зброї Китаєм із 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр. впав на 72%, оскільки він продовжував розвивати внутрішні можливості з розробки й виробництва основних систем озброєнь.

Імпорт зброї державами Європи з 2016-2020 рр. по 2016-2025 рр. (+210%) зріс більш ніж утричі, досягнувши рівня, набагато вищого, ніж будь-коли після Холодної війни, і зробивши Європу найбільшим регіоном-імпортером вперше з 1960-х рр. Імпорт зброї державами Америки також збільшився (+12%), тоді як імпорт державами Африки (-41%), Азії та Океанії (-20%) і Близького Сходу (-13%) скоротився. ●

8. СВІТОВІ ЯДЕРНІ СИЛИ

На початку 2026 р. дев'ять держав – США, Росія, Велика Британія, Франція, Китай, Індія, Пакистан, Північна Корея та Ізраїль – разом мали приблизно 12 187 ядерних боеголовок, з яких 9 745 перебували у військових арсеналах і вважалися потенційно готовими до застосування. За оцінками, 4 012 із цих боеголовок були розгорнуті у військах, і понад половина з них перебувала в стані високої оперативної готовності, встановленими на балістичних ракетах (2 100-2 200 од.).

Загалом, кількість ядерних боеголовок у світі продовжує скорочуватися, але лише через те, що США та Росія демонтують списані боеголовки. При цьому кількість боеголовок, демонтованих щороку, схоже, зменшується, і цілком імовірно, що темпи демонтажу списаних боеголовок незабаром поступатимуться темпу надходження нових боеголовок до світових арсеналів. Низький рівень прозорості перешкоджає оцінці стану ядерних арсеналів, і держави все більше засекречували свої ядерні озброєння в останні роки. Частково це пов'язано

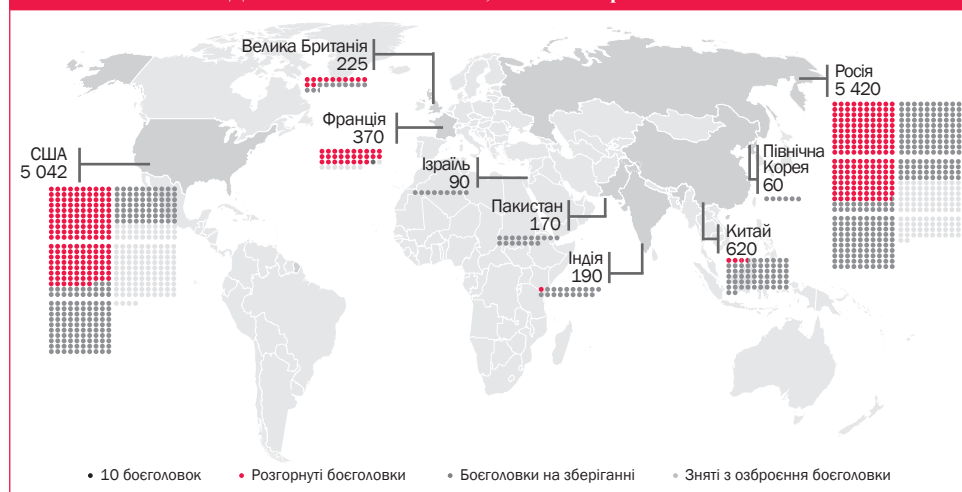
з занепадом угод про контроль озброєнь, що передбачали заходи прозорості, такі як Новий договір про скорочення стратегічних наступальних озброєнь 2010 р. (Новий СНО, *New Strategic Arms Reduction Treaty*, *New START*).

Тенденції модернізації ядерної зброї

Усі дев'ять держав, котрі мають ядерну зброю, продовжували нараховувати свої ядерні арсенали у 2025 р., а деякі з них протягом року розгорнули нові ядерні озброєння або системи її доставки. США та Росія разом володіють майже 86% усіх ядерних боеголовок, і обидві країни реалізують масштабні програми модернізації ядерних сил. Китай теж перебуває в процесі масштабної модернізації та розширення свого ядерного арсеналу, який, за оцінками, протягом року збільшився з 600 до 620 боеголовок.

Модернізація та подальше розгортання ядерної зброї підвищує потенційні ризики, пов'язані з ядерною ескалацією. Двома найбільш дестабілізуючими явищами є можливість ототожнення ядерної та

СВІТОВІ ЗАПАСИ ЯДЕРНИХ БОЄПРИПАСІВ, січень 2026 р.

Примітка: Кордони на цій карті не означають їх підтвердження чи згоди СІПРІ.

СВІТОВІ ЗАПАСИ РОЗЩЕПЛЮВАНИХ МАТЕРІАЛІВ, 2025 р.

Вибухівка, що використовується в ядерній зброї, – це розщеплювані матеріали: або високозбагачений уран (ВЗУ), або виділений плутоній. Китай, Франція, Пакистан, Росія, Велика Британія та Сполучені Штати виробляли для своєї ядерної зброї як ВЗУ, так і плутоній, а Індія та Ізраїль – переважно плутоній. Північна Корея виробляла для ядерної зброї плутоній, але вважають, що вона виробляє для ядерної зброї також ВЗУ. Усі держави, що мають цивільну ядерну промисловість, здатні виробляти розщеплювані матеріали.

Міжнародна група експертів з розщеплюваних матеріалів збирає інформацію про світові запаси розщеплюваних матеріалів.

	Світові запаси (т), 2025 р.
Високозбагачений уран	1 240
У зброї або придатний для неї	1 100
Напрямку непридатний для зброї	
Не підлягає заходам безпеки	130
Підлягає заходам безпеки/моніторингу	10
Виділений плутоній	565
У зброї або придатний для неї	140
Напрямку непридатний для зброї	
Не підлягає заходам безпеки	265
Підлягає заходам безпеки/моніторингу	160

звичайної зброї – зростає дублювання ядерних та неядерних (звичайних) військових засобів, особливо ракет, – та поширення боеголовок індивідуального наведення. В останні роки також поширюються системи доставки ядерної зброї на підводних човнах, особливо в чотирьох ядерних державах Індо-Тихоокеанського регіону.

СВІТОВІ ЯДЕРНІ СИЛИ, січень 2026 р.

Країна	Військові запаси ^a		Загальні запаси ^c
	Розгорнуті ^b	Усього	
США	1 770	3 700	5 042
Росія	1 796	4 400	5 420
Велика Британія	120	225	225
Франція	280	290	370
Китай	34	620	620
Індія	12	190	190
Пакистан	–	170	170
Північна Корея	–	60	60
Ізраїль	–	90	90
Разом	4 012	9 745	12 187

“–” – нуль або незначна кількість.
Примітка: Всі оцінки приблизні. СІПІРІ переглядає свої дані світових ядерних сил щороку на основі нової інформації та оновлення попередніх оцінок. Порядок країн – за датою першого відомого ядерного випробування, але переконливих даних з відкритих джерел про випробування ядерної зброї Ізраїлем не було.
^a “Військові запаси” означають усі розгорнуті боеголовки та всі боеголовки на централізованому зберіганні (але не зняті з озброєння), які потенційно можна встановити після певної підготовки.
^b “Розгорнуті боеголовки” – боеголовки, що знаходяться на ракетах чи на базах у військах.
^c “Загальні запаси” включають боеголовки на зберіганні та зняті з озброєння, що чекають на демонтаж.

Ядерні доктрини та передача ядерної зброї

З огляду на значні зміни у загальносвітовій стратегічній ситуації в останні роки, ядерні доктрини держав, що володіють ядерною зброєю, теж змінюються, відображаючи цю нову ситуацію, причому кілька держав розширюють роль ядерної зброї у своїх стратегіях безпеки та знижують поріг її можливого використання. У 2025 р. відбулися помітні події, пов’язані з передачею ядерної зброї та координацією, зокрема, нова угода про координацію між Францією та Великою Британією. ●

9. РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РАКЕТ І УДАРНИХ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Попит на ракетні системи, як звичайні, так і подвійного використання, а також широкий спектр ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА або дронів), і їх поширення зростають. Систем виробляють та експортують набагато більше, ніж раніше, через триваючі конфлікти та прагнення держав поповнити або збільшити свої арсенали. Досягнення в наведенні, двигунах та встановленні корисного навантаження поступово роблять дрони-камікадзе більш схожими на ракети малої дальності, ще більше ускладнюючи спроби регламентації таких систем.

Застосування у збройних конфліктах

Ракети та ударні БПЛА використовувалися у збройних конфліктах 2025 р. для виконання різних ударних задач, що включають дальні високоточні удари по інфраструктурі та стратегічних цілях противника у глибині його території; залпові пуски для перенасичення і подолання протиповітряної та протиракетної оборони, рої БПЛА та застосування *FPV* у бойових діях; і ретельно сплановані операції з використанням ударних БПЛА з території противника для ударів по стратегічних цілях або ліквідації представників його військового командування.

Швидкі темпи розвитку всіх видів ударних БПЛА, їхня доступність та універсальність являють собою революційну тенденцію, яка змінює характер ведення війни, включно з розвідкою. Швидке поширення БПЛА та сплеск їх використання у збройних конфліктах стимулювали паралельну гонитву у розробці засобів протидії.

ОПЕРАЦІЯ “ПАВУТИНА”

Операція “Павутина” являла собою скоординований напад України на кілька авіабаз у глибині території Росії 1 червня 2025 р. з використанням понад 100 ударних БПЛА, які контрабандою ввозилися до Росії протягом кількох місяців. Повідомлялось, що пошкодження отримав усього 41 російський літак, зокрема близько третини російського флоту ядерних бомбардувальників. Атака змусила Росію розосередити свої стратегічні бомбардувальники та суттєво змінити військову логістику.

Регуляторні механізми

Системи контролю озброєнь та відповідного експорту вже відстають, оскільки існуючі документи, такі як Гаазький кодекс протидії розповсюдженню балістичних ракет, Режим контролю за ракетними технологіями та Вассенаарська домовленість з контролю над експортом звичайних озброєнь і товарів та технологій подвійного використання, охоплюють лише частину нових загроз. Немає спеціального, обов’язкового документа, що регламентував би ударні БПЛА, а на останніх багатосторонніх форумах їх учасники лише намагалися досягти консенсусу, особливо в контексті російсько-української війни.

Держави переходять до більш універсальних, автономних платформ, інтегрованих зі штучним інтелектом, які можуть виконувати кілька ролей (наприклад, ударні, розвідувальні або ройові операції), а також інвестують у багаторівневі концепції “стіни дронів” та проєкти протиракетної оборони (наприклад, американський “Золотий купол”) для реагування на нові загрози. Багато операцій з використанням ракет та ударних БПЛА в зонах конфліктів порушують принципи розрізнення та пропорційності, згідно з чинним законодавством про збройні конфлікти, а прагнення до повної автономії летальних БПЛА викликає питання підзвітності та дотримання міжнародного гуманітарного права. ●

10. ЯДЕРНЕ РОЗЗБРОЄННЯ, КОНТРОЛЬ ОЗБРОЄНЬ, НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА БЕЗПЕКА

Погіршення світового ядерного порядку у 2025 р. тривало. Погані відносини та відсутність стратегічного діалогу між основними ядерними державами продовжували перешкоджати прогресу роззброєння та контролю озброєнь. Наприкінці року переговори про будь-які рамкові угоди стосовно контролю озброєнь за участю Китаю, Росії та США у будь-якому форматі виглядали малоімовірними, незважаючи на певне потепління відносин між двома державами з найбільшими ядерними арсеналами – Росією та США – та близьке закінчення терміну дії двостороннього Договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь (Новий СНО, *Treaty on Measures for the Further Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms, New START*).

Геополітична напруженість і регіональні конфлікти вказували на ризик застосування ядерної зброї, а також можливість неконтрольованого викиду радіоактивних матеріалів унаслідок нападів на цивільну ядерну інфраструктуру. Про серйозність деяких із цих ризиків та важливість зниження ядерного ризику багато говорили на багатосторонніх форумах, але це не вилилось у конкретні дії.

Удари по ядерних об'єктах в Ірані

Глобальний режим нерозповсюдження зазнав серйозного удару в червні 2025 р., коли Ізраїль атакував Іран, а США приєдналися до ударів Ізраїлю по іранських ядерних об'єктах у 12-денній війні. Хоча заявлялось, що ці атаки мають на меті нерозповсюдження, ряд правознавців та держав засудили їх як явне порушення міжнародного права, і вони лише підірвали

80-ТА РІЧНИЦЯ БОМБАРДУВАНЬ ХІРОСІМИ ТА НАГАСАКІ

Триваюча ерозія міжнародних норм ядерного роззброєння, нерозповсюдження та контролю озброєнь затьмарила 80-ту річницю бомбардувань Хіросіми та Нагасакі 1945 р. За словами мера Хіросіми Кадзумі Мацуї, ці та інші тривожні тенденції “відверто ігнорують уроки, які міжнародна спільнота мала б засвоїти з трагедій історії”.

цю мету, прискоривши припинення постійного моніторингу МАГАТЕ іранських ядерних об'єктів. Війна продемонструвала вразливість держав, які не володіють ядерною зброєю, до агресії з боку ядерних держав та сприяла думці про “превентивне” застосування сили як норму.

Багатосторонні процеси

12-денна війна та неодноразові атаки на українські атомні електростанції, імовірно, вплинуть на Конференцію 2026 р. з огляду Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) 1968 р. Ці негативні тенденції доповнюють занепокоєння можливим відновленням ядерних випробувань, закінчення терміну дії Нового договору СНО-3 у лютому 2026 р. та інші розбіжності серед держав-учасниць ДНЯЗ, здебільшого пов'язані з відсутністю прогресу в ядерному роззброєнні, що, імовірно, ускладнить дискусії на конференції.

Держави-учасниці Договору про заборону ядерної зброї (ДЗЯЗ) 2017 р. були єдині у своїй твердій позиції проти [доктрини – *ред.*] ядерного стримування та незмінному дотриманні узгодженого раніше Віденського плану дій. Однак до кінця 2025 р. перспективи створення значного політичного імпульсу на ядерні держави для будь-яких нових заходів зі зменшення ризиків, не кажучи вже про кроки до роззброєння, залишалися вкрай малоімовірними. ●

11. ХІМІЧНА ЗБРОЯ ТА ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ

Хімічна зброя заборонена Конвенцією про заборону хімічної зброї 1993 р. (КЗХЗ), яка набула чинності в 1997 р. й станом на грудень 2025 р. мала 193 держави-учасниці. Організація із заборони хімічної зброї (ОЗХЗ) контролює виконання КЗХЗ, перевіряє хімічне роззброєння та сприяння недопущенню появи нових хімічних озброєнь. ОЗХЗ успішно завершила ліквідацію всіх заявлених арсеналів хімічної зброї у світі у 2023 р., і її увага змістилася на запобігання повторній появі хімічної зброї.

Звинувачення у застосуванні хімічної зброї та реакція на них

Хоча КЗХЗ є одним із найуспішніших договорів про роззброєння, вона зіткнулась зі значними викликами та проблемами дотримання, головним чином у Сирії та Росії. Сирія приєдналась до КЗХЗ у 2013 р., а згодом задекларувала програму хімічної зброї, яка вважалася ліквідованою під час перевірки ОЗХЗ 2016 р. Однак розслідування ОЗХЗ пізніше довели, що Сирія не дотрималася умов договору й кілька разів застосовувала хімічну зброю з 2014 р. В останні 10 років держави-учасниці ОЗХЗ безуспішно намагалися примусити Сирію до виконання умов договору. Однак ситуація в Сирії докорінно змінилась у 2025 р., коли нова влада зобов'язалась повністю співпрацювати з ОЗХЗ для повної ліквідації сирійської програми хімічної зброї. Продовжують викликати занепокоєння заяви

ЗВИНУВАЧЕННЯ У ЗАСТОСУВАННІ ХІМІЧНОЇ ЗБРОЇ В СУДАНІ ТА УКРАЇНІ

Візити технічної допомоги, проведені Організацією із заборони хімічної зброї у 2025 р., підтвердили наявність поліцейських хімічних речовин на місцях боїв в Україні, і кілька держав звернулися до Росії з проханням роз'яснити ці висновки. Процедура роз'яснень також була застосована у 2025 р. для розгляду звинувачень у застосуванні хімічної зброї в Судані.

про використання хімічної зброї в Судані та Україні.

Контроль хімічної зброї та хімічне роззброєння

Конфлікт в Україні вплинув на ОЗХЗ кількома шляхами, включно з тривалою поляризацією в політичних органах та постійними кампаніями дезінформації. Однак покращення ситуації в Сирії сприяло зменшенню взаємних звинувачень у 2025 р. та ухваленню консенсусом рішень з раніше спірних питань, таких як бюджет ОЗХЗ. ОЗХЗ також продовжувала свою рутинну діяльність, зокрема у сферах верифікації, міжнародного співробітництва та допомоги, а також моніторингу технологічних розробок, що стосуються КХЗ, зокрема в галузі штучного інтелекту. Центр хімічних технологій ОЗХЗ, що відкрився у 2023 р., відіграв важливу роль у підтримці роботи ОЗХЗ завдяки своїм технічним можливостям та лабораторним потужностям.

У листопаді 2025 р. держави-учасниці ОЗХЗ призначили посла С. Даллафіор (*Sabrina Dallafior*) зі Швейцарії наступним Генеральним директором ОЗХЗ. Вона обійме посаду в липні 2026 р. ●

12. БІОЛОГІЧНА ЗБРОЯ ТА ЗАГРОЗИ ЗДОРОВ'Ю

Біологічна зброя – це бактерії, віруси або токсини, що поширюються засобами доставки для заподіяння шкоди, заборонені міжнародним правом. Основним правовим документом, що забороняє біологічну війну, є Конвенція про заборону біологічної та токсинної зброї (КБТЗ) 1972 р. КБТЗ рухається до універсальності: після приєднання до конвенції Коморських Островів та Кірібаті у 2025 р. кількість держав-учасниць сягнула 190.

Ширший режим регулювання біологічної війни включає Женевський протокол 1925 р., що забороняє використання хімічної та біологічної зброї у війні, та широкий спектр інших заходів, зокрема режими експортного контролю, такі як Австралійська група, механізм Генерального секретаря ООН з розслідування імовірного використання хімічної та біологічної зброї та Резолюція Ради Безпеки ООН 1540. Ці ширші заходи посилюють різні аспекти заборони та запобігання біологічній зброї.

Біологічне роззброєння та нерозповсюдження

У 2025 р. відбулись дві знаменні дати у забороні біологічної зброї: сторіччя Женевського протоколу 1925 р. та 50-та річниця Конвенції про біологічну і токсинну зброю. Ці річниці підтвердили силу норми проти біологічної зброї, водночас підкресливши складність перетворення цієї норми на ефективну організаційну спроможність.

Сесії робочої групи зі зміцнення КБТЗ 2025 р. характеризувалися переходом від

ДИНАМІКА НЕБЕЗПЕК ДЛЯ ЗДОРОВ'Я У СВІТІ

Загрози інфекційних захворювань, готовність до пандемій та міжнародне управління охороною здоров'я у 2025 р. перетиналися з питаннями прозорості, довіри та геополітичного суперництва. США вийшли зі Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ); держави-учасниці ВООЗ ухвалили нову Угоду про пандемію; а консультативна група ВООЗ дійшла висновку, що розслідування походження *Covid-19* залишаються безрезультатними.

концептуальних дебатів до складання конкретного тексту, хоча процедурні суперечки наприкінці року завадили офіційному прийняттю остаточного звіту. Зустріч держав-учасниць КБТЗ 2025 р. теж значною мірою зайшла у процедурний глухий кут і не змогла дійти змістовного консенсусу. На Першому комітеті Генеральної Асамблеї ООН Сполучені Штати закликали країни приєднатися до ініціативи США із використання штучного інтелекту (ШІ) для кращого дотримання й моніторингу КБТЗ.

Технічний прогрес і ризики

Розвиток ШІ, синтетичної біології та автоматизація лабораторій розширюють масштаби, швидкість і доступність медико-біологічних наук, посилюючи їхній як корисний, так і дестабілізуючий потенціал. Ці розробки ставлять нові вимоги до систем управління, значною мірою розроблених для іншої технологічної епохи. Завдання систем контролю озброєнь і біобезпеки пов'язане з адаптацією інститутів, впровадженням та зміцненням довіри у дедалі складніших наукових екосистемах. ●

13. КОНТРОЛЬ ЗВИЧАЙНИХ ОЗБРОЄНЬ І РЕГЛАМЕНТАЦІЯ “НЕГУМАННОЇ” ЗБРОЇ

Основним багатостороннім договором, що регулює “негуманну” зброю, є Конвенція про певні види звичайних озброєнь (КНЗ) 1981 р. Існують також окремі конвенції про протипіхотні міни та касетні боеприпаси. Інші категорії звичайної зброї, що викликають гуманітарне занепокоєння, зокрема стрілецька зброя та легкі озброєння, розглядаються в рамках інших політико-правових процесів.

Вихід з конвенцій про касетні боеприпаси та протипіхотні міни

Ключовою подією у 2025 р. став безпрецедентний вихід низки держав з Конвенції про касетні боеприпаси (ККБ) 2008 р. та Конвенції про протипіхотні міни (ППМ) 1997 р. Вихід Литви з ККБ, який набув чинності 6 березня 2025 р., став першим випадком виходу держави з договору про гуманітарний контроль озброєнь. Невдовзі після цього п’ять країн Європи – Естонія, Фінляндія, Латвія, Литва та Польща – оголосили про намір вийти з Конвенції про ППМ через проблеми безпеки, пов’язані з російсько-українською війною. Повідомлення про вихід Естонії, Латвії та Литви набули чинності 27 грудня 2025 р., Польщі – 10 січня 2026 р., а Фінляндії – 20 лютого 2026 р.

Вибухова зброя у населених районах

Використання вибухової зброї в населених районах (EWIPA) залишалось поширеним явищем у великих збройних конфліктах у 2025 р., з особливо руйнівними наслідками в Газі, Судані та Україні. Політичну декларацію, спрямовану на вирішення

ЗАСТОСУВАННЯ “НЕГУМАННОЇ” ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ у 2025 р.	
Категорія зброї	Застосування державами
Протипіхотні міни	Камбоджа ^a ; Іран; Північна Корея; М’янма; Росія; Україна ^a
Касетні боеприпаси	М’янма; Іран ^a ; Росія; Таїланд ^a ; Україна
Вибухова зброя у населених районах	Широке використання, в т. ч. у великих збройних конфліктах у Газі, Судані та Україні
Запальновальна зброя	Росія; Південний Судан; Україна
^a Імовірне застосування.	

гуманітарних наслідків використання EWIPA, підтримали 90 держав. Друга Оглядова конференція 2025 р. завершилась підтвердженням колективного зобов’язання перетворити політичні обіцянки на конкретні військові та гуманітарні дії.

Суперечність між гуманітарним імперативом і військовою необхідністю

Спроби збереження або зміцнення досягнень багатостороннього роззброєння та контролю озброєнь, а також поширення норм, що зменшують людські втрати від зброї, переживають важкі часи. Загалом, багато держав зараз прагнуть політико-військових переваг, а не контролю озброєнь. На тлі зростаючого стратегічного суперництва ці держави дедалі менше готові погоджуватися на обмеження контролю озброєнь і заходи прозорості, вважаючи, що це може дати переваги противникам. Структури, створені для захисту людського життя та гідності, знаходяться під серйозним тиском, цивільне населення стикається з підвищеними ризиками збройних конфліктів, а міжнародне право загалом перебуває під загрозою. ●

14. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МІЖНАРОДНИЙ МИР ТА БЕЗПЕКА

Розвиток штучного інтелекту (ШІ) пропонує величезні переваги, але водночас може створювати або посилювати існуючі загрози міжнародному миру та безпеці. Останніми роками держави дедалі більше визнають необхідність контролю цих складних ризиків з боку як цивільного, так і військового ШІ, в рамках нових форумів та ініціатив. Дискусії та дії в рамках цих форумів та ініціатив тривали і в 2025 р.

Штучний інтелект у військовій сфері

В останні десять років міжнародні політичні дискусії про військове використання ШІ здебільшого зосереджувалися на автономних системах озброєнь (АСО), тобто системах озброєння, які після активації можуть обирати та вражати цілі без втручання людини. Однак з 2023 р. дискусія поширилась і на інші військові аспекти застосування ШІ, такі як націлювання, планування та аналіз розвідувальних даних. Повідомлення про використання ШІ у великих збройних конфліктах 2025 р., особливо в Газі та Україні, спонукають політиків звертати особливу увагу на т. зв. системи підтримки рішень за допомогою ШІ.

АСО традиційно обговорювали в Женеві, в рамках Конвенції про певні види звичайних озброєнь (Конвенція про “негуманну” зброю) 1981 р., але у 2025 р. Генеральна Асамблея ООН розпочала спеціальний цикл дискусій у Нью-Йорку. Крім того, Генеральний секретар ООН А. Гутерреш видав свою першу доповідь про ШІ у військовій сфері, а Генеральна Асамблея ООН погодилася провести у 2026 р. неформальні обміни думками про вплив військового ШІ на мир і безпеку. Трирічний мандат групи урядових експертів

КЛЮЧОВІ ДОКУМЕНТИ З РЕГЛАМЕНТАЦІЙ ШІ, УХВАЛЕНІ у 2025 р.

Кодекс практики для моделей ШІ загального призначення: Схвалений Європейським Союзом (ЄС) у липні.

Стратегічні документи ЄС стосовно ШІ: Стратегія “Континент ШІ” (опублікована у квітні) та Стратегія застосування ШІ (опублікована у жовтні).

Китайський Глобальний план дій з керівництва ШІ: Оголошена на Всесвітній конференції зі штучного інтелекту в липні дорожня карта з 13 пунктів, що заохочує міжнародну координацію в галузі стандартів безпеки та технічних норм штучного інтелекту.

Американський План дій стосовно ШІ: Оголошений у липні план визначає національні пріоритети федеральних досліджень ШІ та галузеві контрольні показники безпеки для критичної інфраструктури та охорони здоров’я.

Конвенції про певні види звичайних озброєнь завершується у 2026 р., і необхідно буде узгодити наступні кроки з регламентації АСО, зокрема, чи можуть держави розпочати офіційні переговори про засади та зміст нового керівного документа.

Штучний інтелект у мирних цілях

Спроби з’ясувати наслідки цивільного ШІ для миру й безпеки теж тривали протягом усього року. До них належать, зокрема, домовленість держав-учасниць ООН створити Незалежну міжнародну наукову групу з питань ШІ; започаткування Глобального діалогу з питань управління ШІ за участю багатьох зацікавлених сторін; та Саміт дій стосовно ШІ в Парижі. Крім того, ЄС і кілька держав – лідерів у розвитку ШІ, включно з Китаєм і США, перейшли від базових законів або добровільних принципів ШІ (здебільшого розроблених у 2023-2024 рр.) до прийняття та запровадження обов’язкових формальних процедур управління та нових детальних інструкцій і директив. ●

15. КІБЕРНЕТИЧНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ, ІНЦИДЕНТИ ТА УПРАВЛІННЯ

Кіберсфера та її вплив на геополітику постійно змінюються. Дедалі менш помітною стає межа між кібердіяльністю національних урядів та злочинців. У багатьох конфліктах, поряд з традиційними військовими діями, тривають кібероперації. Програми-вимагачі вражають публічні та приватні дані, критичну інфраструктуру і політику з безпрецедентним розмахом. Штучний інтелект став визначальною змінною в кібербезпеці, дозволяючи противникам виявляти вразливості, здійснювати атаки та уникати виявлення, і водночас надаючи захисникам нові можливості для моніторингу мереж, виявлення аномалій та реагування.

На цьому тлі численні дипломатичні процеси спрямовані на створення нових інструментів і структур управління, посилення регіональної співпраці або усунення конкретних кіберзагроз.

Тенденції у кібернетиці

З прискоренням технологічних змін та геополітичною нестабільністю, розвиток кіберможливостей у 2025 р. став одночасно каталізатором прогресу та джерелом вразливості. Кібероперації протягом року продовжували розвиватися як невід’ємний компонент сучасного конфлікту. Показовими в цьому сенсі були постійні масштабні кібероперації Росії та України; Індія і Пакистан вперше активно інтегрували кібероперації у збройний конфлікт, що спалахнув між ними у травні 2025 р.; Іран та Ізраїль теж вживали скоординованих заходів цифрової відплати під час свого протистояння.

Поза зонами активних конфліктів, складні кампанії шпіонажу у 2025 р.

продемонстрували, як противники можуть готуватися до потенційних майбутніх конфліктів, збираючи конфіденційну інформацію. Кіберзлочинність теж продовжувала розвиватися кількісно і якісно, причому програми-вимагачі та інші атаки використовували ланцюги поставок і завдавали все більшої економічної шкоди, одночасно зі швидким розвитком професійного шахрайства.

Кіберурядування

Це був ще один рік, важливий для глобального кіберурядування. Відкрита робоча група ООН виконала свій мандат і створила новий постійний Глобальний механізм відповідальної поведінки держав у кіберпросторі, хоча постійні розбіжності стосовно застосовності міжнародного права в цій галузі залишалися невирішеними. Також зберігся імпульс ініціатив з протидії кібервоторгненню та програмам-вимагачам. Крім того, в жовтні 2025 р. була відкрита для підписання Конвенція ООН проти кіберзлочинності, на тлі триваючих дебатів про баланс між безпекою та правами людини.

Ще однією помітною тенденцією 2025 р. стали публічні заяви держав про імовірних винуватців кібератак. Держави та регіональні організації також все частіше дають своє тлумачення застосування міжнародного права до дій у кіберпросторі з метою створення більш стабільного, безпечного та передбачуваного кіберсередовища. Колумбія, Південна Корея і Таїланд у 2025 р. оприлюднили національні позиції, тож усього таких держав стало 35, разом з Африканським Союзом і Європейським Союзом, які теж опублікували власні позиції. ●

16. РЕГЛАМЕНТАЦІЯ БЕЗПЕКИ В КОСМОСІ

За минуле десятиліття кількість держав, що здійснюють у космосі економічну, наукову та військову діяльність, значно зросла, у багатьох державах затверджують національну чи регіональну космічну політику. Хоча космічний простір використовується у військових цілях з початку космічної ери, нинішня геополітична напруженість та посилення конкуренції в космосі створюють нові загрози для космічних систем. Зростаючий інтерес до “контркосмічних” засобів викликає особливе занепокоєння, враховуючи паралельне зростання цивільної космічної діяльності та загальну залежність суспільства від космічних систем.

Використання космосу у військових цілях

У 2025 р. кілька держав прискорили пошук нових військових космічних можливостей. Ця тенденція – отримати суверенні космічні можливості – узгоджувалася з новою національною та регіональною політикою Китаю, США та Європи, які надають пріоритет безпеці в космосі. Зміни в політиці США включали плани інвестицій у космічні перехоплювачі, політику “війни в космосі” та кроки з “забезпечення американської переваги в космосі”. Космічний простір також займав чільне місце в Білій книзі Китаю з контролю озброєнь, роззброєння та нерозповсюдження, опублікованій у 2025 р. Франція, Німеччина та Велика Британія запровадили нові національні стратегії, що передбачають інвестиції в контркосмічні засоби, а Європейський Союз запропонував новий закон (проект Закону ЄС про космос), спрямований на забезпечення самостійного доступу до космосу та розвиток європейської промисловості. До розвитку незалежних європейських космічних можливостей спонукає зростання

АМЕРИКАНСЬКИЙ “ЗОЛОТИЙ КУПОЛ”

У 2025 р. США оприлюднили плани створення нової багаторівневої системи протиракетної оборони, що включає систему космічних ракет-перехоплювачів, під назвою “Золотий купол”. Загальні оцінки витрат, опубліковані у 2025 р., коливалися від \$175 млрд, за даними Білого дому, до незалежних прогнозів у понад \$500 млрд. Ініціатива має подолати значні технічні бар’єри, зокрема побоювання, що вона навряд чи надійно захистить від ракет, але може підірвати стратегічну стабільність і спровокувати нову гонку озброєнь у космосі.

невизначеності в трансатлантичних відносинах та імовірні загрози з боку Росії.

Міжнародне обговорення безпеки в космосі

Багатосторонні дискусії про управління космосом тривають десятиліттями, але просуваються вони повільно.

Переговори стосовно космічної безпеки в ООН зайшли у глухий кут у 2025 р. У квітні перша сесія відкритої робочої групи ООН з запобігання гонці озброєнь у космічному просторі (*PAROS*) в усіх проявах застрягла в процедурних дебатах, хоча друга сесія в липні перейшла до предметних обговорень. Напруженість у Першому комітеті Генеральної Асамблеї ООН загострилась, коли США та Ізраїль виступили проти основоположних космічних резолюцій ООН, зокрема, схваленої щорічної резолюції стосовно *PAROS*.

Тим не менш існують можливості для мінімізації ризиків у космічному просторі шляхом діалогу між ключовими гравцями, включно з Китаєм та європейськими державами. Китай заявив про готовність брати участь у багатосторонніх дискусіях у своїй Білій книзі 2025 р., і існує кілька шляхів для Європи, Китаю та інших держав для формування спільного розуміння конкретних термінологій та концепцій у сфері космічної безпеки. Це може допомогти зменшити ризики помилок, непорозумінь і прорахунків у космічній сфері. ●

17. КОНТРОЛЬ НАД ТОРГІВЛЕЮ ТОВАРАМИ ПОДВІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗБРОЄЮ

Комплекс глобальних, багатосторонніх і регіональних інструментів, спрямованих на встановлення та просування узгоджених стандартів контролю торгівлі військовими товарами та виробами подвійного використання, протягом 2025 р. стикався з серйозними проблемами через геополітичну напруженість, нові та старі збройні конфлікти, а також швидкий розвиток ключових технологічних галузей. Держави все частіше діють односторонньо або використовують альтернативні системи, створюючи нові засоби контролю за передачею товарів або обмежуючи поставку до місць призначення. Але значних зусиль з ліквідації існуючих інструментів не було, що вказує на те, що багато держав продовжують цінувати їх.

Договір про торгівлю зброєю

Кількість держав-учасниць Договору про торгівлю зброєю (ДТЗ) 2013 р. потроху зростає, але основні постачальники та одержувачі зброї досі не приєдналися до нього. Крім того, залишаються значні прогалини в кількості початкових та річних звітів, поданих державами. Протягом 2025 р. в рамках ДТЗ тривали складні дискусії про найбільш суперечливі експортні поставки зброї, зокрема, Ізраїлю та сторонам конфлікту в Судані. Держави також досліджували шляхи активізації процесу ДТЗ та погодили мандат на розробку п'ятирічної стратегії договору до 2027 р.

Багатосторонні ембарго на поставки зброї

Протягом 2025 р. діяло 14 ембарго ООН і 22 ембарго ЄС. Нові багатосторонні ембарго на постачання зброї не вводилися,

ЧИННІ ЕМБАРГО ООН І ЄС НА ПОСТАВКИ ЗБРОЇ, 2025 р.

Організація Об'єднаних Націй (14 ембарго)

- Афганістан (неурядові сили: Талібан)
- Центральнаафриканська Республіка (часткове; неурядові сили) • Демократична Республіка Конго (неурядові сили) • Гаїті (неурядові сили) • Іран • Ірак (неурядові сили) • ІДІЛ (*Da'esh*), Аль-Каїда і пов'язані з ними фізичні та юридичні особи (неурядові сили) • Північна Корея • Ліван (неурядові сили) • Лівія (часткове; неурядові сили) • Сомалі (неурядові сили: Аш-Шабаб) • Південний Судан (часткове; неурядові сили) • Судан (часткове: Дарфур) • Ємен (неурядові сили)

Європейський Союз (22 ембарго)

Виконання ембарго ООН (11):

- Афганістан (неурядові сили: Талібан)
- Центральнаафриканська Республіка (часткове; неурядові сили) • Демократична Республіка Конго (часткове; неурядові сили) • Гаїті (неурядові сили) • Ірак (неурядові сили) • ІДІЛ (*Da'esh*), Аль-Каїда і пов'язані з ними фізичні та юридичні особи (неурядові сили) • Північна Корея • Ліван (неурядові сили) • Лівія (часткове; неурядові сили) • Сомалі (неурядові сили: Аш-Шабаб) • Ємен (неурядові сили)

Ембарго на поставки зброї ЄС, ширші за відповідник ООН (3):

- Іран • Південний Судан • Судан

Ембарго, що не мають відповідника ООН (8):

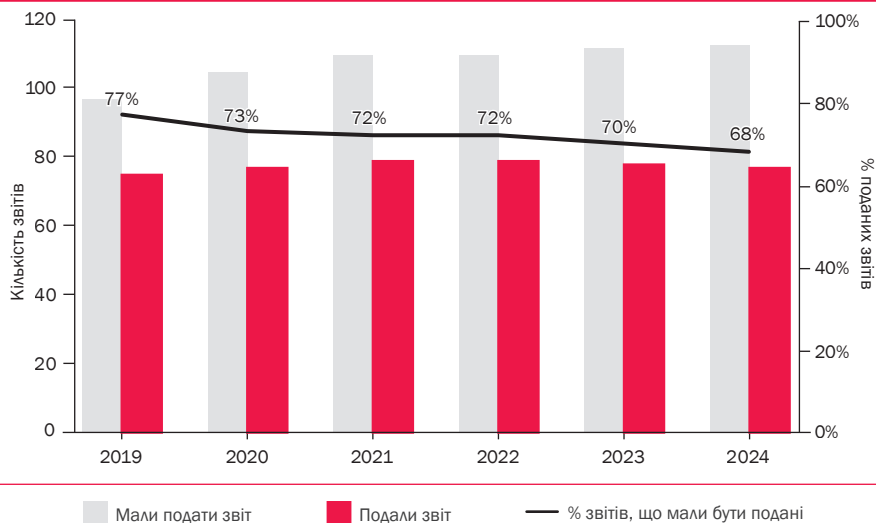
- Білорусь • Китай • Єгипет • М'янма • Росія • Сирія • Венесуела • Зімбабве

ІДІЛ – Ісламська держава Іраку та Леванту; часткове – ембарго дозволяє поставки зброї уряду відповідної держави при дотриманні певних умов.

але ембарго ООН на постачання зброї Ірану, призупинене з 2023 р., було поновлено. Готовність деяких держав обходити ембарго ООН на поставки зброї продовжувала підривати їхню ефективність у 2025 р. Наприклад, існували чіткі докази поставок зброї всупереч ембарго до Лівії та Ємену, а також забороненого експорту з Північної Кореї до Росії. ЄС розширив ембарго

КІЛЬКІСТЬ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ ДОГОВОРУ ПРО ТОРГІВЛЮ ЗБРОЮЮ, ЯКІ НАДАЛИ РІЧНІ ЗВІТИ, 2019-2024 рр.

на постачання зброї Росії та Білорусі й намагався перекрити канали обходу ембарго. Однак спроби узгодження ембарго західних держав на постачання зброї Росії у 2025 р. стали менш скоординованими через зміну політики США.

Режими експортного контролю

Наслідки вторгнення Росії в Україну продовжували впливати на роботу багатосторонніх режимів експортного контролю – Австралійської групи (стосовно хімічної та біологічної зброї), Режиму контролю за ракетними технологіями, Групи ядерних постачальників та Вассенаарської домовленості (ВД) стосовно контролю за експортом звичайних озброєнь, товарів і технологій подвійного використання. Попри ці складнощі, режими могли поступово оновлювати контрольні списки та продовжувати технічні обговорення. Через нездатність ВД досягти консенсусу стосовно доповнень до контрольних списків унаслідок російського вето дедалі більша кількість держав та ЄС

запроваджували контроль товарів, які пропонувались та обговорювались в рамках ВД.

Засоби контролю ЄС

Протягом 2025 р. ЄС вживав заходів для зміцнення спільної правової бази з контролю над експортом, посередництвом, транзитом і перевалкою військової продукції та товарів подвійного використання. ЄС завершив перегляд спільної позиції ЄС стосовно експорту зброї та ухвалив поправки, що посилили формулювання спільної позиції стосовно оцінки ризиків та мають сприяти спільному виробництву військової техніки в ЄС та поставкам зброї Україні. Крім того, Єврокомісія намагалась змінити систему, що регламентує поставки військової техніки всередині ЄС, теж з метою сприяння спільному виробництву. Однак деякі з цих пропозицій зустріли опір з боку країн ЄС, стурбованих втратою національного нагляду за своєю політикою експортного контролю. ●

ДОДАТКИ

Угоди з контролю над озброєннями та роззброєння, чинні станом на 1 січня 2026 р.

- 1925 Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів та бактеріологічних засобів (Женевський протокол 1925 р.)
- 1948 Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Конвенція про геноцид)
- 1949 IV Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни та Додаткові Протоколи I і II 1977 р., що стосуються захисту жертв збройних конфліктів міжнародного і неміжнародного характеру
- 1959 Договір про Антарктику
- 1963 Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою (Договір про часткову заборону ядерних випробувань)
- 1967 Договір про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (Договір про космічний простір)
- 1967 Договір про заборону ядерної зброї в Латинській Америці та Карибському басейні (Договір Тлателолко)
- 1968 Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (Договір про нерозповсюдження, ДНЯЗ)
- 1971 Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення (Договір про морське дно)
- 1972 Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення (Конвенція про біологічну та токсинну зброю, КБТЗ)
- 1974 Договір про обмеження підземних випробувань ядерної зброї (Договір про поріг заборони випробувань, ДПЗВ)
- 1976 Договір щодо підземних ядерних вибухів в мирних цілях (Договір про мирні ядерні вибухи, ДМЯВ)
- 1977 Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище (Конвенція Енмод)
- 1980 Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок
- 1981 Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію (КНЗ, Конвенція про “негуманну зброю”)
- 1985 Договір про Південно-Тихоокеанську без’ядерну зону (Договір Раротонга)
- 1990 Договір про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСЄ)
- 1992 Договір про відкрите небо
- 1993 Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення та застосування хімічної зброї та про її знищення (Конвенція про заборону хімічної зброї, КЗХЗ)
- 1995 Договір про зону, вільну від ядерної зброї, в Південно-Східній Азії (Бангкокський договір)
- 1996 Договір про зону, вільну від ядерної зброї, в Африці (Договір Пеліндаба)
- 1996 Угода про субрегіональний контроль над озброєннями (Флорентійська угода)
- 1997 Міжамериканська конвенція протидії незаконному виробництву та постачанню вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових речовин і супутніх матеріалів
- 1997 Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їх знищення (Конвенція про ППМ)
- 1999 Міжамериканська конвенція про прозорість закупівель звичайних озброєнь
- 2001 Протокол про стрілецьку зброю і легкі озброєння, боєприпаси до них та інші супутні матеріали в регіоні Південноафриканського співтовариства розвитку (*SADC*)

- 2004 Найробський протокол щодо запобігання розповсюдженню, контроль і скорочення стрілецької зброї і легких озброєнь у районі Великих озер та Африканського Рогу
- 2006 Конвенція ECOWAS про стрілецьку зброю і легкі озброєння, боеприпаси до них та інші супутні матеріали
- 2006 Договір про Центрально-Азійську зону, вільну від ядерної зброї (Семипалатинський договір)
- 2008 Конвенція про касетні боеприпаси
- 2010 Договір про подальше скорочення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь (Новий СНО)
- 2010 Центральнафриканська Конвенція про контроль над стрілецькою зброєю і легкими озброєннями, боеприпасами до них, складовими та компонентами, які можуть бути використані для їх виробництва, ремонту або складання (Кіншаська конвенція)
- 2011 Віденський документ 2011 р. про заходи зміцнення довіри та безпеки
- 2013 Договір про торгівлю зброєю (ДТЗ)
- 2017 Договір про заборону ядерної зброї (ДЗЯЗ)

Угоди, що не набули чинності станом на 1 січня 2026 р.

- 1996 Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань (ДВЗЯВ)
- 1999 Угода з адаптації Договору про ЗЗСЄ

Органи міжнародного співробітництва у сфері безпеки

Деякі події 2025 р.: Мальдіви приєдналися до Міжнародного агентства з атомної енергії; Індонезія та Саудівська Аравія приєдналися до міжурядової організації БРІКС; Вірменія, Сирія та Узбекистан приєдналися до Глобальної коаліції проти ІДІЛ; рекордні сім країн залишилися відстороненими від участі в Африканському Союзі після військових переворотів; Східний Тимор приєднався до Асоціації держав Південно-Східної Азії; Буркіна-Фасо, Малі та Нігер вийшли з Економічного співтовариства держав Західної Африки; Нігерія приєдналася до Ініціативи з забезпечення гарантій нерозповсюдження. ●

ХРОНОЛОГІЯ ОКРЕМИХ ПОДІЙ 2025 р.

20 січня	США ініціювали вихід зі Всесвітньої організації охорони здоров'я.
18 лютого	Росія і США домовилися про часткову нормалізацію дипломатичних відносин.
18 березня	Ізраїль розпочав масштабні атаки в Газі, поклавши край припиненню вогню, погодженому в січні.
11-14 квітня	Понад 1 500 мирних мешканців загинули внаслідок нападів на найбільший табір для внутрішньо переміщених осіб у Судані.
7-10 травня	Інтенсивні перестрілки на індійсько-пакистанському кордоні.
13-24 червня	12-денна війна між Іраном та Ізраїлем, з ударами США по трьох іранських ядерних об'єктах 22 червня.
24-28 липня	Збройний конфлікт між Камбоджею та Таїландом завершився припиненням вогню 28 липня.
22 серпня	Вперше підтверджено голод у м. Газа.
2 вересня	США завдали першого смертоносного удару по невеликих цивільних суднах у водах Венесуели або поблизу них.
10 жовтня	У війні в Газі домовлено про припинення вогню в рамках мирного плану за підтримки США, але численні атаки тривають.
22-23 листопада	Перший міжурядовий саміт G20 в Африці вказує на пріоритет Африки, включно з новим підходом до критичних копалин.
1 грудня	Узгоджено перший офіційний документ ООН стосовно небезпеки штучного інтелекту в системах ядерного командування, управління та зв'язку.

БАЗИ ДАНИХ СІПРІ

База даних СІПРІ про військові витрати

Містить дані річних військових витрат країн з 1949 р., що дозволяє порівняти військові витрати країн у місцевій валюті за поточними цінами; у доларах США за поточними цінами; у доларах США за постійними цінами та курсами валют; і як частку валового внутрішнього продукту.

База даних СІПРІ про оборонну промисловість

Містить річні дані про загальні надходження і надходження від продажу зброї та військових послуг з 2002 р. для 100 компаній з найбільшими продажами зброї у світі. Дані китайських компаній включені з 2015 р.

База даних СІПРІ про поставки озброєнь

Показані всі міжнародні поставки основних звичайних озброєнь з 1950 р. Це найповніше загальнодоступне джерело інформації про міжнародні поставки озброєнь.

База даних СІПРІ про ембарго на поставки озброєнь

Містить інформацію про всі ембарго на поставки зброї, запроваджені міжнародними організаціями, такими як ЄС, ООН або групою держав. Містить усі ембарго, що діють або діяли з 1998 р.

База даних СІПРІ національних звітів

Містить посилання на всі загальнодоступні національні звіти про експорт зброї та постійно оновлюється, включно з посиланням на нові національні звіти про експорт зброї.

База даних СІПРІ про багатосторонні миротворчі операції

Містить інформацію про всі миротворчі операції ООН та інших організацій з 2000 р., з місцем проведення, датами розгортання та діяльності, мандатом, країнами-учасницями, чисельністю персоналу, бюджетом і кількістю жертв.

Доступ до баз даних СІПРІ можна отримати на вебсайті СІПРІ. ●

ЯК ЗАМОВИТИ ЩОРІЧНИК СІПРІ 2026

SIPRI Yearbook 2026: Armaments, Disarmament and International Security

Друкована та онлайн версії, Oxford University Press

ISBN 978-0-19-792320-7

Докладніше див.

Щорічник СІПРІ 2025: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека

Видається у друкованому вигляді та онлайн українською мовою Центром Разумкова

ISBN 978-956-2050-23-3

Докладніше див. <https://razumkov.org.ua/vydannia/sipri>

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9

SE-169 72 Solna, Sweden

Telephone: +46 8 655 97 00

Email: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

ЩОРІЧНИК СІПРІ 2026

Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека

Щорічник СІПРІ – авторитетне незалежне джерело даних та аналізу з питань безпеки та конфліктів, військових витрат і озброєнь, нерозповсюдження, контролю над озброєннями та роззброєння.

У цій брошурі наведено коротке зведення змісту 57-го видання *Щорічника СІПРІ*, яке охоплює події 2025 р., а саме:

- *Збройні конфлікти та врегулювання конфліктів*, з оглядом глобальних і регіональних тенденцій збройних конфліктів, мирних процесів і миротворчих операцій.
- *Військові витрати, міжнародні поставки озброєнь та події в галузі виробництва зброї*, документуючи, зокрема, наслідки суттєвого руйнування глобальної безпеки.
- *Розповсюдження ракет і безпілотних літальних апаратів*, з особливою увагою до їх використання у збройних конфліктах.
- *Світові ядерні сили*, висвітлюючи тенденції модернізації ядерної зброї в дев'яти ядерних державах.
- *Контроль ядерних озброєнь*, включно з обговореннями між Китаєм, Росією, США та в рамках багатосторонніх форумів, а також серією основних воєнних ударів по іранській ядерній і військовій інфраструктурі під час 12-денної війни.
- *Хімічні та біологічні загрози безпеці*, включно з розслідуваннями звинувачень у використанні хімічної та біологічної зброї та розробленням міжнародних нормативних документів проти хімічної та біологічної війни.
- *Контроль звичайних озброєнь і регламентація “негуманної” зброї*, включно з касетними босприпасами, вибуховою зброєю в населених районах, протипіхотними мінами, стрілецькою зброєю та легкими озброєннями.
- *Міжнародну регламентацію штучного інтелекту, кіберпростору та безпеку в космосі*, з акцентом на автономні системи озброєнь.
- *Контроль над торгівлею товарами подвійного використання та зброєю*, включно з подіями навколо Договору про торгівлю зброєю, багатосторонніми ембарго на постачання зброї та режимами експортного контролю, а також правовими засадами такого контролю в Європейському Союзі.

Тут також містяться оновлені додатки з переліком угод про контроль озброєнь та роззброєння, органів міжнародного співробітництва в сфері безпеки та ключових подій 2025 р.